

فارسی عمومی

درس نامه دانشگاهی

تألیف:

مهناز سخاوت زاده

سرشناسه: سخاوت زاده، مهناز، ۱۳۶۵ -
 عنوان و نام پدیدآور: فارسی عمومی (درس نامه دانشگاهی) / تألیف: مهناز سخاوت زاده
 ویراستار: فاطمه زمانی
 مشخصات نشر: تهران: انتشارات مصدق، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری: ۱۸۴ ص.
 شابک: ۶- ۲۲- ۷۴۳۶- ۶۰۰- ۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی: فیپا
 موضوع: ادبیات فارسی
 رده بندی کنگره: PIR۳۳۲۱/۳۷۲۷۲۱۳۹۳
 رده بندی دیویی: ۸۶۰/۷
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۹۳۷۸۳

خیابان دانشگاه، خیابان وحید نظری شماره ۵۲
 تلفن: ۶۶۴۶۸۸۵۱

فارسی عمومی
 مهناز سخاوت زاده
 ویراستار: فاطمه زمانی
 چاپ اول: ۱۳۹۳
 شمارگان: ۲۰۰ جلد
 چاپ: فراین
 حق چاپ محفوظ است

شابک: ۶- ۲۲- ۷۴۳۶- ۶۰۰- ۹۷۸
 ISBN: 978 - 600 - 7436 - 22 - 6

۱۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۴۰	فارسی	۷	آغاز سخن
۴۲	چند رباعی از باباطاهر همدانی	۹	فاتحه - کتاب
۴۳	غزل	۱۰	به نام خداوند جان و خرد
۴۵	دو غزل از عطار	۱۱	فصل اول: کلیات ادبی
۴۷	قصه دیدن خلیفه، لیلی را	۱۱	ادبیات چیست؟
	فصل پنجم: نثر و نثرنویسی در قرن	۱۵	دانش های ادبی
۵۰	ششم	۱۵	۱. انواع ادبی
۵۳	کاشکی همه جهانیان عاشق بودندی	۱۶	۲. سبک شناسی
۵۶	زمینی که موش آن صد من آهن بخورد	۱۹	۳. بلاغت
۵۷	داستان سه انباز راهزن با یکدیگر		
۵۹	در صناعت دبیری	۲۰	فصل دوم: قصیده و شعر مدحی
۶۱	حکایت	۲۲	بوی جوی مولیان
۶۳	حلاج	۲۴	داغگاه
		۲۶	بهاریه
	فصل ششم: اوج غزل و عرفان در قرون هفتم		
۶۶	و هشتم		
۶۷	ای لولیان! ای لولیان!	۲۹	فصل سوم: نثر مرسل و بینابین در قرون
۶۹	بشدم غریب و تنها	۳۱	چهارم، پنجم و ششم
۷۰	عشق بازی و نفس بازی دگر است	۳۳	گفتار اندر خبر آمدن آدم (ع)
۷۲	هنوز با همه دردم امید در مانست	۳۴	بونصر دیگر طلب باید کرد
۷۳	غم جانانه	۳۶	قلم را لختی بگریانم
۷۵	پرتو حسنت	۳۸	در آیین و رسم شاعری
			انوشیروان و زنجیر عدالت
	فصل هفتم: نثر مصنوع، مرسل و موزون در		
			فصل چهارم: عرفان و تصوف در شعر

۱۱۳	جان فدای آزادی	۷۶	قرون هفتم و هشتم و نهم
۱۱۴	فصل یازدهم: ادبیات معاصر	۷۸	عقل و عشق
۱۱۷	خانه‌ام ابری است	۸۰	تا نیایی، نجویی
۱۱۹	قطعه‌ای برای سنگ مزار	۸۱	چند حکایت از گلستان
۱۲۰	آخرین جرعه این جام	۸۴	ذکر حرکت چنگیزخان به جانب
۱۲۲	زمستان	۸۶	حکایت
۱۲۵	واحه‌ای در لحظه	۸۸	نسیمی از بهارستان
۱۲۷	تولد دیگر		
۱۲۸	هدیه		فصل هشتم: مکتب وقوع و مضمون‌آفرینی
۱۲۹	غزل‌واره	۸۹	در شعر سبک هند
۱۳۱	اگر می‌توانستم	۹۲	رم دادن صید خود
۱۳۲	از آن چه هست	۹۳	دل خود
۱۳۴	دیباچه	۹۴	فیض عشق
		۹۵	نسخه هستی
۱۳۶	فصل دوازدهم: نثر دوره معاصر		
۱۴۲	نمونه‌هایی از نثر دوره معاصر	۹۶	فصل نهم: بازگشت ادبی
۱۴۲	داش آکل	۹۸	در ستایش سخن
۱۵۲	داستان عدل	۹۹	شور عاشقی
۱۵۵	سه تار	۱۰۰	کاغذ و مرکب
۱۶۰	در باره تأثیر شعر		
			فصل دهم: ادبیات مشروطه یا شعر
۱۶۴	فصل سیزدهم: نگارش	۱۰۳	بیداری
۱۶۴	اول اندیشه سپس گفتار	۱۰۳	تأثیر اروپا در تجدد ادبی ایران
۱۶۶	دستور خط فارسی درمنگستان	۱۰۷	ای وای وطن وای
۱۷۰	نشانه‌گذاری	۱۰۹	حق استاد
۱۷۴	مقاله	۱۱۰	از ماست که بر ماست
۱۸۱	منابع و مآخذ	۱۱۲	کابینه فلک

آغاز سخن

درس فارسی عمومی یکی از درس‌نامه‌های ضروری در تمامی رشته‌های دانشگاهی است که سالها با هدف ارتقا و اعتلای توانایی‌های زبانی و آشنایی دانشجویان با فرهنگ کهن و ادب ملی ارائه می‌شود. بر اساس این ضرورت، تاکنون کتاب‌های بسیاری گردآوری و تألیف شده است تا پاسخ‌گوی نیاز نسل‌های جدید این کهن بوم و بر برای آشنایی توأمان فرهنگ و هنر ایرانی باشد.

در نخستین فصل کتاب با عنوان «کلیات ادبی»، تلاش شده کلیاتی از مفاهیم ادبی، سبک‌شناسی و انواع ادبی ارائه دهیم تا دانشجویان با مهمترین مباحث تئوری ادبیات که لازمه درس فارسی عمومی است، آشنا شوند. علاوه بر این، در این فصل کوشیده‌ایم با معرفی اجمالی دوره‌های سبک‌شناسی، زمینه آشنایی دانشجویان را با مباحث مهم سبک‌شناسی که در دیگر فصول به آنها پرداخته شده است، آسان کنیم.

فصل دوم تا دوازدهم شامل مهم‌ترین مباحث مطرح شده سبکی - تاریخی در ادبیات فارسی است که در مجموعه‌ای فشرده و به شیوه مقاله در قالب یازده فصل گنجانده شده است. نخست باید گفت کوشیده‌ایم مطالب کتاب از نظم و انسجام تاریخ ادبیاتی برخوردار باشد، بدین منظور فصول را بر مبنای ترتیب و توالی تاریخی مرتب کرده تا بتواند تحولات تاریخی، اجتماعی و فرهنگی حاکم بر شکل‌گیری متون نظم و نثر را که در خوانش متن و فهم آن مؤثر هستند نیز نشان دهد. دوم آنکه تاریخ ادبیات فارسی بیش از حد بر مدار شعر و شاعری می‌چرخد و بستر را برای شعرخوانی و شعرشناسی بیشتر فراهم می‌کند اما هدف این کتاب آن است که برای آثار منشور نیز به موازات آثار منظوم مجال بروز و حضور فراهم کند. برای تحقق این منظور از دگرگونی‌های نثر همپای

نظم در آن دوره‌ها سخن رانده‌ایم و سه دیگر آنکه در پایان هر مقاله نمونه‌هایی از برجسته‌ترین متون منظوم و منثور ارائه و توضیحاتی نیز برای متون مشکل در نظر گرفته‌ایم. و در انتخاب متون، علاوه بر ذوق و سلیقه دانشجویان، به تطابق بارزترین ویژگی‌های سبکی شاعران و نویسندگان با اثر انتخاب شده توجه کرده‌ایم.

درس سیزدهم که با عنوان «نگارش» آورده شده، بیش از همه تلاش داشته دانشجویان را با مباحث درست‌خوانی و درست‌نویسی آشنا سازد.

یادآوری این نکته ضروری است که برخی از مقاله‌های دوره‌ها و سبک‌ها از آثار دیگر نویسندگان و مؤلفان انتخاب شده است.

در پایان بر خود لازم می‌دانم از تمامی اهل قلم که از آثار آنها برای گردآوری این کتاب بهره جسته‌ام، کمال تشکر و سپاسگزاری را داشته باشم. همچنین سپاس و قدردانی ویژه خود را تقدیم می‌کنم به استاد بزرگوارم «جناب آقای دکتر حسن اکبری بیرق» که چون همیشه وامداد علم و معرفت ایشان هستم، در آخر نیز باید از همراهی‌های «خانم دکتر زهره ملاکی» که پیش از چاپ کتاب آن را مطالعه کردند و نکته‌های مفیدی را یادآور شدند، سپاس‌مندی و قدردانی خود را اعلام دارم.

مهناز سخاوت‌زاده

تیر ماه ۹۳

فاتحة الكتاب

به نام خدای سزاوار پرستش، آن مهربان به روزی دادن، آن بخشاینده به گناه
آمرزیدن.

سپاس و ستایش خدای را سزد، خداوند مهتر و پروردگار جهان و جهانیان.
آن مهربان به روزی دادن همه خلق را، آن بخشاینده به آمرزش خاص مؤمنان را.
پادشاه روزشمار و قضا و پاداشت، ترا پرستیم و بس و یاری از تو خواهیم و بس.
نموده می‌دار ما را راه درست و راست و بایسته. راه آن کس‌هایی که نیکو داشت
کردی ایشان را، نه راه آن کس‌هایی که خشم گرفتی بر ایشان و نه نیز راه آن گمراهان.

تفسیر سورآبادی